

dieri do švajčiarskeho ementálu, do suverenity Zurbriuggena, Schneiderovej a ich spolujazdcov (lyžovanie).

Každý druh športu má, samozrejme, svoj vlastný inventár odborných i neodborných vyjadrovacích prostriedkov. Stáva sa, hoci zriedka, že autor článku nemusí explicitne vyjadriť, o aký šport ide, prezrádza to výber slov. Častejšie sa však stretávame s opačným javom – terminológia jednotlivých športov sa miešajú, napr. cyklistická terminológia sa používa na opis situácie v iných športoch – v hokeji: *Remíza jihlavských vojakov s Nitrou znamená výmenu žltého trička vedúceho tímu ligového pelotónu*; v basketbale: *Keď sa nám podaril „únik“ z 59:57 na 67:57, už sme šancu z rúk nepustili*; vo futbale: *... Luhový, ktorý suverénne vedie pelotón s 21 gólmi*; alebo ekonomická terminológia v športe – napr. v atletike: *... a devalváciou práce toho druhého k zlepšeniu neprispějeme*.

Náš výskum zameraný na niektoré špecifické javy v športovom jazyku nám pomohol zodpovedať otázky, ktoré sme si položili na začiatku. Športový žáner má jazyk so svojskými, nápadnými vyjadrovacími prostriedkami, plný protipólnych tendencií jednoduchých i zložitých, tvorivých i sklzájúcich sa do kliše, dynamických i monotónnych, ospevovaných i kritizovaných, hodnotených ako originálne i ako primitívny.

Jazyk športovej publicistiky býva častým predmetom kritiky. Je však táto „nízka jazyková úroveň športových komentárov“ negatívom, ak sa na ňu pozeráme z hľadiska recipienta? Zhodujeme sa s názorom T. Amstada (1978), že v mnohých prípadoch a pre dost' značnú časť recipientov je to výhoda. Máme na mysli nižšiu úroveň vzhľadom na náročnosť textu – recipient z nižších sociálnych vrstiev ľahšie dekoduje jednoduchší text bez nadmieri cudzích slov, zložitých konštrukcií a pod. Pokiaľ však ide o úroveň športového jazyka z hľadiska gramatickej správnosti, musíme si pripomenúť, že chyby v oblasti gramatiky môžu narobiť veľké škody v jazykovom vedomí a čítaní recipientov – používateľov jazyka. S potešením musíme konštatovať, že v pomere k množstvu skúmaného materiálu bol výskyt gramatických nepresností zanedbateľný. Stretli sme sa napr. s chybami pri výbere slov – *nepriaznivý schodok*, *dramaticnosť* (správne *dramatickosť*), *námikova kontrola* (náhodná kontrola), *zhýčkaný* (rozmažaný); našli sme nesprávne predložkové väzby – *prevaha Vítkovic miestami prechádzala v exhibíciu* (správne do exhibície), *naháňačka majstrov vyznela na prospech...* (v prospech) a niektoré „notorické“ chyby ako *nezdali sa byť vo svojej koži* (neurčitok byť) je tu zbytočný), nesprávne vykante *Ako si ceníte pohár, ktorý ste na stupni víťazov sotva uniesol?*

V závere môžeme konštatovať, že „produkty“ športových novinárov sú skutočne zaujímavým a prítlačlivým materiálom hodným i širšieho výskumu, ktorý máme v úmysle realizovať.

Literatúra

AMSTAD, T.: Wie verständlich sind unsere Zeitungen? Studenten-Schreib-Servi ce, Zurich 1978, 187 s.

MASÁR, I.: Niektoré črty jazyka a štýlu športovej publicistiky. Kultúra slova. 15. 1981, s. 69-79.

Syntakticko-pragmatická analýza korešpondencie Ivana Kadlečička

Mária Šimková

Jazykovedný ústav L. Štúra SAV, Bratislava

0. Príčiny nášho syntakticko-pragmatického záujmu o korešpondenciu I. Kadlečička s L. Vaculíkom sú viaceré. Po prvé je to príležitosť na využitie metód syntaktickej štatistiky, ktorej vyhovuje relatívne nevelký a uzavretý celok textov. Po druhé je to možnosť bližšie sa pozrieť na problematiku epištolárneho štýlu, a to tak z hľadiska teórie štylistiky (v súvislosti s vymedzením epištol a ich zaradením do systému), ako aj v súvislosti s lexikom – tu jednak kvôli potenciálnemu použitiu funkčného kvalifikátora *korešp.* (korešpondencia v rámci epištolárnej komunikačnej sféry) v pripravovanom slovníku súčasného slovenského jazyka, jednak kvôli predpokladaným prejavom bezprostredného kontaktu s českým jazykom (vzhľadom na komunikačného partnera). Nie nepodstatnú úlohu zohrala aj čisto technická záležitosť, a to publikovanie korešpondencie Ivana Kadlečička s jeho priateľom Ludvíkom Vaculíkom v Slovenských pohľadoch.¹ Nestáva sa totiž často, aby žijúci súčasník zverejňoval svoje súkromné listy, a z hľadiska nášho zamerania sme uvítali možnosť skúmať fungovanie súčasnej slovenčiny aj v takomto špecifickom druhu komunikácie. Napokon je tu sama osobnosť Ivana Kadlečička, spisovateľa, ktorý cíti jazyk a pozná hodnotu slova.

Z načrtnutých záujmov vyplynulo niekoľko cieľov, ktorých čiastkové splnenie zhŕňam v nasledujúcich štyroch bodoch.

1. Syntakticko-štatistický pohľad (Od slov k číslam)

Najčastejšie zisťované a do istej miery aj štylisticky relevantné kvantitatívne údaje na syntaktickej rovine sú: pomer jednoduchých viet a súvetí, syntaktická zložitosť súvetia, pomer dvoch najčastejších typov súvetí, poradie desiatich najčastejších typov súvetí a ich rozloženosť v texte.

1.1. Všeobecne sa usudzuje, a kvantifikácia dostatočne rozsiahleho, štylisticky heterogénneho materiálu to potvrdzuje, že pomer jednoduchej vety a súvetia je približne 1:1 (Mistrík, 1985; Těšitelová a kol., 1985). V malej vzorke z korešpondencie Ivana Kadlečička – 12 analyzovaných listov obsahuje 270 viet – je 89 jednoduchých viet a 181 súvetí, čo predstavuje pomer 1:2,03 v prospech súvetí. Porovnanie získaného výsledku s inými výsledkami:

¹ Iva Kadlečičková: Poco rubato. I.–IX. Slovenské pohľady, 107, 1991, č. 6, s. 9 –19, č. 8, s. 29–39, č. 10, s. 7–13, č. 12, s. 90–100; 108, 1992, č. 2, s. 49–57, č. 4, s. 46–55, č. 6, s. 63–71, č. 8, s. 30–40, č. 10, s. 131–138.

Podrobnejšej analýze sme zatiaľ podrobili 12 listov z rokov 1967–1974.